

POSTANOWIENIE

20 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 20 listopada 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku H.K.

z udziałem K.K. i B.K.

o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności,
na skutek skargi kasacyjnej H.K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie
z 27 czerwca 2024 r., II Ca 1412/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. ustala, że uczestnicy ponoszą koszty związane ze swym udziałem w sprawie,**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie na rzecz adwokata M.S. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług - tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 30 marca 2023 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie ustalił, że przedmiotem zniesienia współwłasności pomiędzy H.K. i B.K. jest prawo własności bliżej określonej nieruchomości położonej w N., gmina K. (pkt I); dokonał zniesienia współwłasności opisanej nieruchomości w ten sposób, że przyznał ją na wyłączną własność uczestniczce B.K., córce K. i H. (pkt II); ustalił wartość opisanej nieruchomości (pkt III); zasądził od uczestniczki B.K. na rzecz wnioskodawczynie H.K. kwotę 130.645 zł tytułem spłaty, płatną w bliżej określonych ratach (pkt IV); ustanowił na całej nieruchomości nieodpłatne i dożywotnie prawo użytkowania całej nieruchomości na rzecz wnioskodawczynie H.K., o wartości 95.105,96 zł (pkt V); ustalił łączną wartość bliżej określonych nieruchomości opisanych w postanowieniu wstępnym z 12 kwietnia 2018 r. (pkt VI); zarządził sprzedaż wymienionych nieruchomości przez komornika i określił sposób dokonania podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży (pkt VII); dokonał podziału innych składników majątku wspólnego opisanych we wskazanych punktach wymienionego postanowienia wstępnego i zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie bliżej określoną kwotę w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia (pkt VIII); oddalił wszystkie bliżej określone roszczenia finansowe uczestniczki B.K. oraz wnioskodawczynie H.K. (pkt IX-X); orzekł w sprawie kosztów postępowania (pkt XI-XII) oraz postanowił przyznać wymienionym adwokatom bliżej określone kwoty tytułem wynagrodzenia za udzielenie wnioskodawczynie oraz uczestnikowi pomocy prawnej z urzędu (pkt XIII-XIV).

2. Na skutek apelacji wnioskodawczynie i uczestników Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 27 czerwca 2024 r. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że: w pkt. IV określił, że wskazana tam kwota tytułem spłaty jest płatna do dnia 30 czerwca 2025 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, na wypadek opóźnienia w płatności; wyeliminował punkt VI; dotychczasowym punktom VII do XIV nadać oznaczenie odpowiednio VI do XIII; w dotychczasowym pkt VIII (aktualnie VII) określił, że zasądzona tam kwota płatana w bliżej określonych ratach, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, na wypadek opóźnienia w płatności (pkt 1); w pozostałym zakresie oddalił wszystkie apelacje (pkt 2); rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego

(pkt 3) oraz postanowił przyznać wymienionym adwokatom bliżej określone kwoty tytułem wynagrodzenia za udzielenie wnioskodawczyni oraz uczestnikowi pomocy prawnej z urzędu (pkt XIII-XIV).

3. Od wyroku sądu drugiej instancji skargę kasacyjną wywiodła wnioskodawczyni. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 4 k.p.c. Podała, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie wywiedzionych zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego. Ponadto skarżąca stwierdziła, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na konieczności odpowiedzi na następujące pytanie: czy zgodnie z treścią art. 212 § 2 k.c. przesłanką przyznania rzeczy objętej podziałem jest udowodnienie realnej możliwości dokonania spłaty na rzecz innych uczestników postępowania.

4. Uczestniczka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji

tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

6. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna mimo obszerności wywodów nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 4 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

7. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12). Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (zob. postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie

o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącą okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

8. Uzasadnienie wniosku skarżącej nie odpowiada powyższym wymogom. Skarżąca nie zawarła odrębnego wyводу w tym zakresie, ograniczyła się jedynie do stwierdzenia, iż skarga jest oczywiście uzasadniona, bowiem „gdyby nie doszło do opisanych w skardze naruszeń prawa, a Sąd II instancji zastosował w sposób prawidłowy powołane powyżej przepisy, to w niniejszej sprawie zapadłoby odmienne rozstrzygnięcie”. Tymczasem zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego jest to nieodzowny element skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN: z 17 marca 2023 r., I CSK 2871/22; z 20 czerwca 2023 r., I CSK 5612/22 z 7 grudnia 2023 r., I CSK 5797/22; z 29 lutego 2024 r., I CSK 1042/23 i z 27 marca 2024 r., I CSK 98/24). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie winnych jej częściach argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń, w tym w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu (zob. postanowienie SN z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14). Wobec powyższego wskazana przez skarżącą przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie mogła zostać rozpoznana.

9. W niniejszej sprawie nie występuje także istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP

66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. postanowienia SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21). Podniesiona przez skarżącą kwestia, czy przesłanką przyznania rzeczy objętej podziałem z obowiązkiem spłaty pozostałych współwłaścicieli jest wykazanie realnej możliwości spłaty, nie spełnia powyższych kryteriów. W świetle utrwalonego orzecznictwa sąd okoliczność ta winna być badana przez sąd w postępowaniu o zniesienie współwłasności. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 12 kwietnia 2001 r., II CKN 658/00, konstytucyjna zasada równej dla wszystkich współwłaścicieli ochrony prawnej własności i innych praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP) wyłącza – w wypadku znoszenia współwłasności – oznaczenie terminu i sposobu uiszczenia spłaty bez uwzględnienia uzasadnionego interesu dotychczasowego współwłaściciela uprawnionego do tej spłaty (art. 212 § 2 i 3). Konkretyzując wymogi w tym zakresie Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 sierpnia 2024 r., I CSK 3980/23, stwierdził, że sposób zniesienia współwłasności, jako wynik wyboru między przyznaniem rzeczy jednemu ze współwłaścicieli a zarządzeniem jej sprzedaży, nie może być dokonany bez rozważenia, czy w razie przyznania rzeczy jednemu współwłaścicielowi z obowiązkiem spłaty, ma on realne możliwości jej uiszczenia. Również w postanowieniu z 4 września 2024 r., I CNP 1/24, Sąd Najwyższy uznał, że sąd oceniając możliwości finansowe współwłaściciela obowiązowanego do spłaty, winien ocenić całokształt jego możliwości finansowych, w tym również różne sposoby spłaty (spłata jednorazowa, spłata w ratach). W związku z powyższym - wbrew twierdzeniom skarżącej - w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

10. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

11. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

12. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. O kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni przez pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 6 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

(G.N.-J.)

[r.g.]